

Чігіріна О. Д., Димарецька І. В., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Хом'яченко С. І., к.ю.н., доцент

ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ГРОМАДЯН

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

Відповідно до ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів [1].

На сьогоднішній день, проблематиці екологічно-правових відносин приділяють достатньо багато уваги і науковці, і практики. З поміж них можна виділити праці А. І. Бобилєва, В. І. Андрейцева, С. М. Кравченко, Ю. С. Шемчушенко, А. П. Гетьмана, В. В. Петрова, С. Б. Гавриша, В. І. Івакіна, В. Л. Мунтяна, Н. І. Титової та ін.

Екологічні права людини і громадянина – це встановлені та гарантовані державою можливості у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та гарантування екологічної безпеки. Вони пов'язані з охороною, використанням і відтворенням природних ресурсів, гарантуванням екологічної безпеки, запобіганням і ліквідацією негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереженням природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною [2, с. 36].

В. І. Андрейцев підкреслює, що закріплення в Конституції України (ст. 50) права кожного на безпечне для життя й здоров'я довкілля та на відшкодування шкоди, завданої порушенням цього права, піднесло його на найвищий рівень у системі основних суб'єктивних екологічних прав громадян. У екологічно-правовій літературі це право одержало назву «право громадян на екологічну безпеку» [3, с. 8].

Екологічні права громадян, їх становлення та розвиток – один із

пріоритетів діяльності міжнародної спільноти. Яскравим прикладом є Конвенція Європейської Економічної Комісії ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля», прийнята 25 червня 1998 р. у м. Оргусі (Данія). Україна була однією з перших держав, що підписала цю Конвенцію. Конвенція ратифікована Україною 6 липня 1999 р. Оргуська конвенція визначила три основних екологічних права, що розглядаються як важливі чинники у становленні демократії [4, с. 55].

На думку української вченої Н. Кобецької, слід розрізняти поняття «права громадян у галузі екологічних відносин» і «екологічні права громадян». Останні – більш вузьке поняття, тоді як права громадян у галузі екологічних відносин включають повноваження громад, які так чи інакше пов'язані з навколишнім природним середовищем, природними ресурсами, правовою відповідальністю [5, с. 124].

Екологічні права належать до суб'єктивних прав, підставою для виникнення яких є екологічна система, що існує нині.

За юридичною сутністю екологічні права можна поділити на:

— конституційні;

— встановлені в спеціальних законах, переважна більшість норм яких спрямована на регулювання тих чи інших за характером екологічних відносин чи пов'язаних з цим відносин;

— передбачені підзаконними нормативними актами та договорами;

Їх перелік різноманітний. Вони також підлягають еколого-правовій охороні і захисту [6, с. 56].

Отже, питання про екологічні права людини і громадянина є центральним у національному і міжнародному екологічному праві. Воно тісно пов'язане з правом на життя і охорону здоров'я населення.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

2. Ортинський В. Л. Основи держави і права України: підручник / В. Л. Ортинський [та ін.]. – К.: Знання, 2008. – 583 с.

3. Андрейцев В. І. Право громадян на екологічну безпеку: проблеми конституційно-правового забезпечення / В. І. Андрейцев // Право України. – 2001. – № 4. – С. 8-11.

4. Правознавство: підручник / За ред. В. В. Копейчикова, А. М. Колодія. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 790 с.

5. Гетьман А. П., Шульга М. В. Екологічне право України: підручник / А. П. Гетьман, М. В. Шульга. – К.-Харків: Право, 2013. – 432 с.

6. Шемшученко Ю. С. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 720 с.